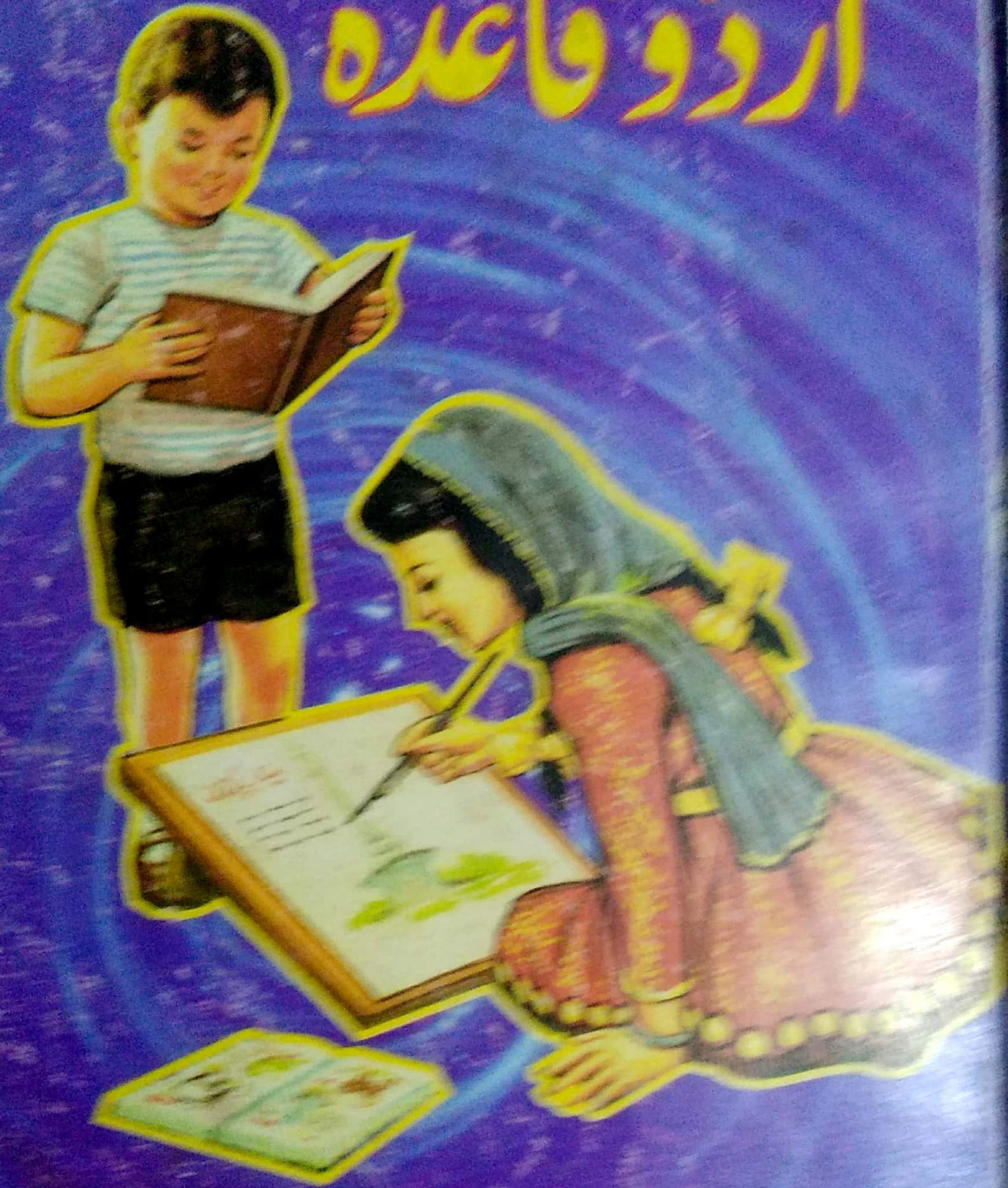

اُردُو وقاعدہ

ਅਲਿਫ਼ ਮਦ = ਆ ਅਲਿਫ਼

(ਅ) ਦੇ ਉੱਪਰ ਮਦ / ਲਗਾਣ ਨਾਲ 'ਆ' ਬਣਦਾ ਹੈ।
ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ 'ਕੰਨਾ' ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ
ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਨਾ ਉੱਪਰ ਵੱਲ
ਲੱਗਦਾ ਹੈ :-

ਬਾ	।	ਛੋਟੀ ਬੇ	ੴ	←	ਬੇ	।
ਪਾ	।	ਏ	ੴ	←	ਪੇ	ੴ
ਤਾ	।	ਤੇ	ੴ	←	ਤੇ	ੴ
ਟਾ	।	ਟੇ	ੴ	←	ਟੇ	ੴ
ਸਾ	।	ਸੇ	ੴ	←	ਸੇ	ੴ
ਜਾ	।	ਜੇ	ੴ	←	ਜੇ	ੴ
ਚਾ	।	ਚੇ	ੴ	←	ਚੇ	ੴ
				←	ਹੇ	ੴ
				←	ਖੇ	ੴ

ਉੱਪਰੋਕਤ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ।
ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਨਾਲ
ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਰੂਪ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਜਿਵੇਂ	ਕਲਮ	↔	کلم
	ਸਾਤ	↔	سات
	ਆਸ	↔	آس

ਅਲਿਫ਼ ਮਦ = ਆ ਅਲਿਫ਼

(ਅ) ਦੇ ਉਪਰ ਮਦ \sim ਲਗਣ ਨਾਲ 'ਆ' ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ 'ਕੰਨਾ' ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਨਾ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ :-

ਬਾ	।	ਛੋਟੀ ਬੇ	ੴ	←	ਬੇ	ੴ
ਪਾ	।		ੴ	←	ਪੇ	ੴ
ਤਾ	।		ੴ	←	ਤੇ	ੴ
ਟਾ	।		ੴ	←	ਟੇ	ੴ
ਸਾ	।		ੴ	←	ਸੇ	ੴ
ਜਾ	।		ੴ	←	ਜੇ	ੴ
ਚਾ	।		ੴ	←	ਚੇ	ੴ
ਗਾ	।		ੴ	←	ਗੇ	ੴ
ਖਾ	।		ੴ	←	ਖੇ	ੴ

ਉਪਰੋਕਤ ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ।
ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਰੂਪ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਜਿਵੇਂ	ਕਲਮ	↔	کلم
ਸਾਤ		↔	سات
ਆਸ		↔	آس

'ਕੰਨਾ' ਲਗ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਓ:

← ਆਪ

← ਬਾਤ

← ਪਾਤ

← ਆਯਾ (ਆਇਆ)

ਆਟਾ

← ਪਾਪਾ

← ਆਜ

← ਤਾਜ

← ਚਾਟ

← ਚਾਚਾ

← ਆਪਾ

← ਬਾਬਾ

← ਆਨ

← ਬਾਜਾ

‘ਕੰਨਾਂ’ ਲਗ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਓ:

- ਆਪ ← ਆਪ
- ਪਾਤ ← ਬਾਤ
- ਪਿਆਤ ← ਪਾਤ
- ਆਇਆ ← ਆਯਾ (ਆਇਆ)
- ਆਟਾ
- ਪਾਪਾ ← ਪਾਪਾ
- ਆਜ ← ਆਜ
- ਤਾਜ ← ਤਾਜ
- ਚਾਟ ← ਚਾਟ
- ਚਾਚਾ ← ਚਾਚਾ
- ਆਪਾ ← ਆਪਾ
- ਬਾਬਾ ← ਬਾਬਾ
- ਆਨ ← ਆਨ
- ਬਾਜਾ ← ਬਾਜਾ

੩
੩

ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਅੱਖਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਨ / ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਆ ਜਾਂ ਕੰਨੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਖੂਹਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

ਦਾ	।	ੲ	ਦਾਲ
ਛਾ	।	ੳ	ਛਾਲ
ਜਾ	।	ੴ	ਜਾਲ

ਰਾ	।	ੲ	ਰੇ
ੜਾ	।	ੳ	ੜੇ
ਯਾ	।	ੴ	ਯੇ
ਯਾਅ	।	ੴ	ਯੇਅ

ਅਭਿਆਸ

ਦਾ	→	ਬਾਦ
ਦਾਦ	-----	ਦਾਦ
ਛਾਛ	-----	ਛਾਛ
ਜਾਜ	-----	ਜਾਜ
ਦਾਤਾ	-----	ਦਾਤਾ
ਦਾਦਾ	-----	ਦਾਦਾ
ਬਾਜ	-----	ਬਾਜ
ਤਾਰਾ	-----	ਤਾਰਾ
ਰਾਜਾ	-----	ਰਾਜਾ

੫
੫

ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅੱਖਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਨ / ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਆ ਜਾਂ ਕੰਨੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

ਦਾ	ੴ	ੲ	ਦਾਲ
ਡਾ	ੴ	ੳ	ਡਾਲ
ਜਾ	ੴ	ੴ	ਜਾਲ

ਰਾ	ੴ	ੴ	ਰੇ
ੴ	ੴ	ੴ	ਅੳ
ਯਾ	ੴ	ੴ	ਯੇ
ਯਾਅ	ੴ	ੴ	ਯੇਅ

ਅਭਿਆਸ

	ੴ	→	ਬਾਦ
ਦਾਦ	-----		ਦਾਦ
ੴੴ	-----		ੴੴ
ੴੴ	-----		ਜਾੴ
ੴੴ	-----		ਦਾੴ
ਦਾਦਾ	-----		ਦਾਦਾ
ੴੴ	-----		ਬਾੴ
ੴੴ	-----		ੴੴ
ੴੴ	-----		ੴੴ

ਸਾ	سا	س	ਸੀਨ
ਸ਼ਾ	شا	ش	ਸ਼ੀਨ

ਸਾ	صا	ص	ਸੁਆਦ	س
ਜ਼ਾ	ضا	ض	ਜੁਆਦ	س

	ਤਾ	طا	ਤੋਏ	ت
		طا	ਜੋਏ	ت
ਆ	عا	ع	ਐਨ	ا
ਗਾ	غا	غ	ਗੈਨ	ا

ਅਭਿਆਸ :-

- ਦਾਗ਼
- ਬਾਗ਼
- ਤਾਸ਼
- ਆਦ
- ਆਗ਼ਾ
- ਸ਼ਾਦ ਬਾਦ
- ਸ਼ਾਬਾਸ਼
- ਗ਼ਾਰ
- ਸ਼ਾਰ
- ਖ਼ਾਸ਼

ਸੇ, (ਸੀਨ, ਸੁਆਦ) ਇਹ ਦੋਵੇਂ $س$ ਅਤੇ ਸੇ $س$ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਖੂਹਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? $س$ ਅੱਖਰ ਕਰਕੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ੁਲ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜੀ।

੨

੨

(4)

ਸਾ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼
ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼

ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼
ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼ ਸ਼

ਤਾ ਟਾ ਟੇ ਟੇ
ਆ ਆ ਆ ਆ ਆ
ਗਾ ਗਾ ਗਾ ਗਾ ਗਾ

ਅਭਿਆਸ :-

ਦਾਗ਼

ਬਾਗ਼
ਨਾਸ਼
ਗਾਦ
ਆਗਾ
ਸ਼ਾਦ ਪਾਦ
ਸ਼ਾਬਾਸ਼
ਗਾਰ
ਸ਼ਾਰ
ਖਾਸ਼

ਦਾਗ਼
ਬਾਗ਼
ਨਾਸ਼
ਗਾਦ
ਆਗਾ
ਸ਼ਾਦ ਬਾਦ
ਸ਼ਾਬਾਸ਼
ਗਾਰ
ਸ਼ਾਰ
ਖਾਸ਼

ਸੇ (ਸ਼ੀਨ, ਸ਼ੁਆਦ) ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ ਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ ਸ਼ 'ਸ' ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਖੂਬ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਸ਼ ਸ਼ ਅਖਰ ਕਰਕੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ੁਲ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜੀ।

ਫ਼ਾ ਫ਼ਾ ਫ਼ਾ ਫ਼ਾ
ਤਾਲਵੀ 'ਕ' ਅਵਾਜ਼ ਕੱਐ ਚਾ ਚਾ ਕੁਆਫ਼ ਚਾ

ਕਾ ਕਾ ਕਾ ਕਾ
ਗਾ ਗਾ ਗਾ ਗਾ

ਲਾ ਲਾ ਲਾ ਲਾ
ਮਾ ਮਾ ਮਾ ਮਾ

ਨਾ ਨਾ ਨਾ ਨਾ
ਇਹ ਦੂਸਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਠਿ
ਲੱਗ ਕੇ ਹੋਏ ਓ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਖੁਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ
ਮੈਂ ਮੈਂ ਮੈਂ ਮੈਂ

ਅਭਿਆਸ :

ਜਾਲ	ਸਾਫ਼
ਦਾਲ	ਤਾਕ
ਲਾਲ	ਖਾਕ
ਕਾਨ	ਡਾਕ
ਨਾਗ	ਜਾਗ
ਨਾਕ	ਸਾਗ
ਨਾਮ	ਆਕਾਂ
ਮਾਰ	ਕਾਸ਼
ਜਾਨਾ	ਜਾਗਾ
	ਕਾਰਸਾਜ਼

ਆਖ ਕਾ ਨਾਮ
ਹਾਲ ਚਾਲ

5

5.

ਫ਼ਾ ਫਾ ਫ ਫ਼
ਤਾਲਵੀ 'ਕ' ਅਵਜ਼ ਕੱਅ ਫਾ ਫ ਕੁਆਫ਼

ਕਾ ਕ ਕਾਫ਼
ਗਾ ਗ ਗਾਫ਼

ਲਾ ਲ ਲਾਮ
ਮਾ ਮ ਮੀਮ

ਨਾ ਨ ਨ ਨ
ਇਹ ਦੂਸਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧੇ
ਲੱਗ ਕੇ ਹੋਏ ਓ ਦੀ ਅਵਜ਼ ਖ਼ਰਾਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ
ਮੋ ਸੋ ਰੋ ਓ ਦੇ ਓ ਬੋ

ਅਭਿਆਸ :

ਜਲ
ਦਾਲ
ਲਾਲ
ਕਾਨ
ਨਾਗ
ਨਾਕ
ਨਾਮ
ਮਾਰ
ਜਾਨਾ

ਸਾਫ
ਫਾਫ
ਪਾਕ
ਡਾਕ
ਜਾਗ
ਸਾਗ
ਆਫ਼ਾ
ਫਾਸ਼
ਜਾਗਾ
ਕਾਰਸਾਜ

ਸਾਫ਼
ਤਾਕ
ਘਾਕ
ਡਾਕ
ਜਾਗ
ਸਾਗ
ਆਕਾੱ
ਕਾਸ਼
ਜਾਗਾ
ਕਾਰਸਾਜ਼

ਆਖ ਕਾ ਨਾਮ
ਹਾਲ ਚਾਲ

ਆਪ ਕਾ ਨਾਮ
ਜਾਲ ਚਾਲ

4 6. ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਅੱਖਰ ਦੇ ਖਿੱਛੇ
 ਲੱਗਦਾ ਹੈ → ਰਹ ਰਾ ਚਾ ਚਾ ਹੇ ਹ
 ਹਾ ਯ ਯ 'ਚੇ' ਦਾ ਹੋਰ ਰੂਪ
 ਹਾਰ ਚਾ ਚੋ ਚਾ ਚੇ ਚੇ
 ਆਓ ਓ ਓ ਹਮਜ਼ਾ ਏ

ਇਹ ਬਿਹਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲਗਦੀ ਹੈ ਛੋਟੀ ਯੇ ਓ
 ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੇ ਲੱਗਦੀ ਹੈ
 ਕੀ ਓ ਜੀ ਓ ਬੀ ਓ

ਛੋਟੀ ਯੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਯ
 ਜੋ 'ਯ' ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 ਅਤੇ ਲਾਂ ' ਦੀ ਥਾਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ — ਨੇਕ ਨਿਕ
 ਯਾਦ ਯਾ

ਅਭਿਆਸ	ਸ਼ਾਹ
ਕੀ	ਵਾਹ
ਗੀ	ਮਾਹ
ਰੋਟੀ	ਹੋਸ਼
ਗਾੜੀ	ਹੋ
ਸ਼ਾਦੀ	ਜਾਓ
ਆਈ	ਨਾਓ
ਲਾਈ	ਲਾਓ
ਚਾਬੀ	ਏਕ
ਬੋਟੀ	ਤੇਰੇ

ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ (ਉਰਦੂ) ਦੇ ਲਗਾਂ / ਲਗਾਖਰ

7 ਜ਼ਬਰ زبر
ਇਹ ਅੱਖਰ ਦੀ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੈਦਾ
ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਜਿਵੇਂ :-

رَب اب اَب

دَس سَب سَب

زِر پِر سِر جِر

بِر چِت جِھِٹ بِطِط چِطِط

سِج سِج جِج

رَب سے ڈُر چِھِت پِر چِطِط

اَسلم آيا دَارا چِلا گيا

ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ (ਉਰਦੂ) ਦੇ ਲਗਾਂ / ਲਗਾਖਰ

7 ਜ਼ਬਰ زبر

ਇਹ ਅੱਖਰ ਦੀ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਖੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :-

رَب اب ਅਬ

رَس دَس سَب مَب

جَر سِر زِر ڈِر بَس

ਜੜ ਸਰ ਖਰ ਜ਼ਰ ਡਰ ਬਸ

چَر پَر جھٹ چھٹ بَر

ਚੜ, ਖੜ, ਝਟ, ਛਟ, ਬਰ

جَج سَج بَج

ਜਜ ਸਰ ਬਚ

ਵਾਕ →

چھٹ پَر چَر رَب سے ڈِر

ਛੱਟ ਖਰ ਚੜ, ਰਬ ਸੇ ਡਰ

دَارًا چَلَا گیا اِسْلَم آیا

ਦਾਰਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਸਲਮ ਆਇਆ

ਜੇਰ / ਜੇਰ

8

ਜੇਰ ਸਿਹਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਗਲੇ ਯਾਸੇ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :- ਜਿਸ ਇਸ

ਪਿਛਰ ਖੁਦ ਖੁਦ
ਘਿਰ ਭਿੜ ਜਿਦ ਫਿਰ
ਆਖਰ ਟਾਜ਼ਰ ਆਖਰ ਆਖਰ

ਵਾਰਿਠ ਖਾਰਿਠ

ਵਾਰ → ਸਾਖਰ ਇਸ ਖਾ ਕੋ ਖਾ

ਆ ਖਾ ਖਾ ਖਾ

ਇਸ ਖਾ ਖਾ ਖਾ

ਜ਼ੇਰ

8

ਜ਼ੇਰ ਸਿਹਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਗਲੇ ਧਾਮੇ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :- ਜਿਸ ਇਸ

ਪਿੱਠ ਖੁਦ ਖੜਕ ਗਿਰ
ਫਿਰ ਜਿਦ ਭਿੜ ਘਿਰ

ਆਖ਼ਰ ਤਾਜ਼ਰ ਖਾੜਰ ਠਾਬਤ

ਆਖ਼ਿਰ ਤਾਜ਼ਿਰ ਖਾੜਿਰ ਠਾਬਿਤ

ਵਾਰਿਸ਼ ਬਾਰਿਸ਼

ਵਾਰਿਸ਼ ਬਾਰਿਸ਼

ਵਾਕ →

ਸਾਜ਼ਰ ਇਸ ਖ਼ਾ ਕੋ ਪੜ੍ਹੋ

ਸਾਜ਼ਿਦ ਇਸ ਖ਼ਤ ਕੋ ਪੜ੍ਹੋ

ਆਜ਼ ਖ਼ੈਰੀ ਖ਼ਾੜ ਖ਼ਾ

ਆਜ਼ ਹਰੀ ਹਜ਼ਿਰ ਖ਼ਾ

ਇਸ ਬੈਸ ਪੈਰ ਮੈਂਤ ਖ਼ੈਰ

ਇਸ ਬਸ ਖ਼ਰ ਮਤ ਚੜ੍ਹੋ

9 ਪੇਸ਼ 9 ਯੋਸ਼

ਇਹ ਅੱਕੜ ਦੇ ਥਾਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਯੋਸ਼ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਖਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਰਿ 9 ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਦੁਲੈਂਕੜ ਦੀ ਅਵਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :-

ਓੜ ਓੜ ਓੜ ਓੜ ਓੜ ਓੜ

ਬੁੜ ਬੁੜ ਗੁੜ ਗੁੜ ਮੁੜ ਮੁੜ

ਸੁੜੀ ਬੁੜੀ ਮੁੜੀ

ਸੁੜੀ ਸੁੜੀ ਸੁੜੀ

ਵਾਕ →

ਬੁੜੀ ਆਈ

ਬੁੜੀ ਆਈ

ਸਾਫ਼ ਆਈ

ਬੁੜੀ ਆਈ

ਬੁੜੀ ਆਈ

9 ਪੇਸ਼ 9

9 ਇਹ ਅੰਕੜ ਦੇ ਥਾਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਪੇਸ਼ ਅੱਖਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਖਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਠਿ ੭ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਦੁਲੈਂਕੜ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇ:-

ਓੜ ਓੜ ਓੜ ਓੜ ਓੜ ਓੜ

ਬੁਠ ਮੁੜ ਗੁੜ ਜੁੜ

ਮੁਰਗੀ ਮੁਰਗੀ ਮੁਰਗੀ ਮੁਰਗੀ

ਸੁਰਜ ਸੁਰਜ ਸੁਰਜ ਸੁਰਜ

ਵਾਕ →

ਚਿ ਚਿੜੀਆ ਉੜ ਜਾ ਚਿੜੀਆ ਚਿੜੀਆ

ਛੁੜ ਜਾ ਬਾਬੂ ਛੁੜ ਜਾ ਬਾਬੂ

ਸਾਧੂ ਸਾਧੂ ਆਇਆ ਹੈ ਸਾਧੂ ਸਾਧੂ ਆਇਆ ਹੈ

ਗੁੜ ਖਾ ਲੇ ਗੁੜ ਖਾ ਲੇ

10

ਅਤਿਆਸ ਕਰੋ :-

زبر زبر بیش

آب اس اڑ

جب جن جٹ

سردی دھرتی سرفی

پھوتی سُورج سُورن

بربت شربت شربت قربت

موہن گھر جا آب نو چل

یہ مرغی میری ہے - کتاب پڑھ لے

یہ رانی کی گڑیا ہے -

10

ਅਤਿਆਸ ਕਰੋ :-

10

زبر زبر پیش
ਜਬਰ ਜ਼ੋਰ ਯੋਸ਼

أب اس اڑ
ਅਬ ਇਸ ਊੜ

جب جن جٹ
ਜਬ ਜਿਨ ਜੁਟ

سردی دھرتی سرفی
ਸਰਦੀ ਧਰਤੀ ਸੁਰਖੀ

پھرتی سورج صورت
ਫਰਤੀ ਸੂਰਜ ਸੂਰਤ

بربت شربت شربت
ਬਰਬਤ ਸ਼ਰਬਤ ਸ਼ਰਬਤ

موئن گھر جا آب نو چل
ਮੋਹਨ ਗਹਰਾ ਜਾ ਅਬ ਨੂ ਚਲ

یہ مرغی میری ہے - کتاب پڑھ لے
ਏ ਮੇਰੀ ਹੈ । ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲੇ

یہ رانی کی گھڑیا ہے -
ਏ ਰਾਨੀ ਕੀ ਗੁਜ਼ੀਆ ਹੈ ।